

Norges vassdrags- og energidirektorat

nve@nve.no

Sted, 29.03.2023

Vår ref.: Energi-øf-23

Deres ref.: 202224740-3

Høring av søknad om midlertidig fravik fra manøvreringsreglement i Åbjøravassdraget i Bindal kommune, Nordland

Norges Jeger- og Fiskerforbund, NJFF Nordland og Terråk JFF (heretter omtalt som vi) viser til høringsbrev av 30.01.2023 om søknad om midlertidig fravik fra manøvreringsreglement i Åbjøravassdraget.

Generelt

Åbjøravassdraget er regulert ved kongelig resolusjon både i 1976 og 2000. I etterkant av siste regulering ble det dokumentert betydelig dødelighet. Det ble i 2006 vist at mye av dødeligheten kunne knyttes til parasittsjukdommen PKD. Utbruddene av denne sjukdommen ble videre satt i sammenheng med for lav vannføring og forhøyet temperatur som følge av fraført vann.

Manøvreringsreglementet for Åbjøravassdraget ble derfor i 2014 (kgl. Res.) endret med tanke på å forbedre de anadrome laksefiskenes overlevelse.

Endringen besto i at NTE Energi AS og Helgeland Kraft AS (Åbjørakraft) fikk pålegg om slipp av minstevannføring slik at vannføringen målt ved utløpet av Åbjørvatnet i perioden 1. juli til 15. september ikke skal underskride 7 m³/s (tidligere var det ikke pålegg om minstevannføring til vassdraget). Lokalt er ikke dette ansett som tilstrekkelig, men likevel ansett som en betydelig forbedring i vassdraget sammenlignet med tiden uten minstevannføringskrav.

Minstevannføringen har ikke børt på alle de utfordringer reguleringen påfører vassdraget, og det er fortsatt vesentlige utfordringer for de anadrome laksefiskene der. Restfeltet er lite, og særlig vannføringen om vinteren i viktige gyteområder og oppvekstområder for yngel og parr kan bli kritisk lav. Det siste påpekes også av regulanten/Sweco.

Det er av regulant nå søkt om endret minstevannføringsslipp i en prøveperiode over tre år. Forslaget til endring er:

- *Minstevannføringsslipp i vinterperioden 15.12 – 15.04 med et fastslipp på 0,5 m³/s fra Kalvvatn.*
- *Minstevannføringsslipp i sommerperioden 15.07 – 15.09. For denne perioden skal det tappes tilstrekkelig med vann fra Kalvvatn slik at vannføringen ved nytt målepunkt Mensfossen i Åbjøra, utgjør minst 3 m³/s.*

Dette vil gi noe mer vann om vinteren. Det er bra, men i sum vil forslaget resultere i en betydelig reduksjon i vannslippet til vassdraget. Minstevannføringen om sommeren er allerede nokså lav, så å redusere denne mener vi bør avslås av NVE.

En bør snarere sette i gang undersøkelser for å etablere mer kunnskap om effekten av dagens minstevannføring (sett opp mot situasjonen før 2014). Dette vil også være nyttig mht en eventuell kommende vilkårsrevisjon.

Trenger mer vintervann

Vi mener, uavhengig av regulantens søknad, det det vil være positivt om en får på plass et selvpålagt vannslipp vintertid for å redusere utfordringer mht stranding/innfrysing av egg, yngel og parr. Prinsipielt bør likevel dette komme i tillegg til nåværende minstevannføring. Sekundært kunne en tenkt seg en dreining av noe «sommervann» mot «vintervann», men uten at dette berører det totale vannslippet (anslått til 13 millioner m³).

Regulantens forslag om å slippe vesentlig mindre vann på årsbasis enn i dag synes uansett som et stort inngrep i den minstevannføringen som relativt nylig er etablert. Vi vil derfor sterkt fraråde dette.

I prosessen med endringen i manøvreringsreglementet i 2014 ble det påpekt av bl.a. Miljødirektoratet at en også burde vurdere å innføre en minstevannføring om vinteren. Det mente NVE den gangen at burde tas i en eventuell kommende revisjonsprosess. Vi støtter en slik tilnærming, men om regulanten før dette vil innføre et selvpålagt ekstraordinært slipp så er vi svært positive til det.

I Åbjøravassdraget er reguleringen meldt inn til vilkårsrevisjon, og NVE vil mest sannsynlig åpne for det. Vi ser i så fall frem til den prosessen.

Vi er altså i utgangspunktet sterkt imot at NVE tillater å redusere nåværende minstevannføring på sommeren, men mener at dersom det gis tillatelse til en slik utprøving, minimum må opprettholde dagens totale vannslipp, samt at en tilpasser ordningen til å sikre seg tilstrekkelig vannføring i kritiske perioder.

Dagens minstevannføring er allerede lav

Bakgrunnen for det ekstraordinære manøvrereglementet som kom i 2014 var PKD-situasjonen. Sweco har i sine studier konkludert med at minstevannføringsregimet siden

2014 ikke har vært tilstrekkelig for å hindre PKD-oppblomstring. Det synes som en noe prematur konklusjon å slutte at en derfor med trygghet kan redusere minstevannføringen til under det halve. Vi frykter heller at en reduksjon i vannslipp vil føre til større sykdomsomsfang og høyere dødeligheter.

Hvis man legger til grunn vassdragets behov, fremstår derfor regulantens forslag objektivt sett som uforholdsmessig lavt, samt at minstevannføringen som ble pålagt i 2014 fremdeles er svært lavt sammenlignet med naturtilstanden.

Vi viser ellers til vurderinger gjort av elveeierlaget i Åbjøra (del av innspill til NVE i samme sak). Elveeierlaget har også kommet med relevante påpekninger med et eventuelt nytt målepunkt samt eventuell innretning på perioder med selvpålagt vannslipp. Vi støtter her elveeierlaget vurderinger.

Konklusjon

Vannføring om vinteren er en flaskehals for produksjonen av laks- og sjørørret i Åbjøravassdraget. I forbindelse med den kommende vilkårsrevisjonen er det derfor viktig å etablere kunnskap om hvilke nivåer av vann som kreves for å bedre situasjonen vesentlig for egg, yngel og parr.

Vi mener det nivået av vannslipp regulanten søker om å slippe i vinterperioden er lavt, men vi støtter rimelig nok at en slipper mer vann om vinteren enn tilfelle er i dag.

Vi mener regulanten/Sweco sine vurderinger av dagens minstevannførings fraværende effekt på PKD-situasjonen er dårlig belagt, og det vil uansett kreve langt bedre belegg enn det som kommer fram av vedlagte dokumenter i saken. Vi støtter derfor ikke at en fraviker dagens minstevannføring om sommeren.

Det tilligger den kommende revisjonsprosessen, men det er etter regulantens søknad opplagt at nivå på sommervannføringen vil være et sentralt tema i den videre prosessen. Fremfor å tillate et avvik fra dagens minstevannføring, bør en heller be regulanten sette søkelys på å få frem uhildet kunnskap om effekten av eksisterende minstevannføring sett opp mot situasjonen forut for at denne ble etablert.

Vennlig hilsen

For Norges Jeger- og Fiskerforbund, NJFF Nordland og Terråk JFF

Øyvind Fjeldseth
Rådgiver